

SCIENTOLOGY:
DE KENMERKEN
van
RELIGIE

Frank K. Flinn, Ph.D.
adjunct - hoogleraar in de theologische wetenschappen

Washington Universiteit, St. Louis, Missouri
Verenigde Staten van Amerika

22 september 1994

SCIENTOLOGY:
DE KENMERKEN
van
RELIGIE

SCIENTOLOGY
DE KENMERKEN VAN RELIGIE

INHOUD

I.	Inleiding	1
II.	Stelsel van Geloofsovertuigingen	4
III.	Religieuze Gebruiken	9
IV.	Kerkgemeenschap	10
V.	Scientology Eredienst	13

Frank K. Flinn, Ph.D.
adjunct - hoogleraar in de theologische
wetenschappen

Washington Universiteit
St. Louis, Missouri, VS.

22 september 1994

SCIENTOLOGY: DE KENMERKEN *van* RELIGIE

I. INLEIDING

Tegenwoordig ben ik zelfstandig werkzaam als schrijver, redacteur, spreker en adviseur op het gebied van theologie en religie. Daarnaast ben ik werkzaam als adjunct-hoogleraar in de theologische wetenschappen aan de Washington Universiteit in St. Louis, Missouri.

Ik behaalde mijn baccalaureaat in de filosofie (1962) aan de Universiteit van Quincy, Illinois; een baccalaureaat in de theologie (1966), *magna cum laude*, aan de Harvard Universiteit in Cambridge, Massachusetts; en mijn doctoraat in bijzondere theologische wetenschappen (1981) aan de theologische faculteit van de Universiteit van het St. Michael's College in Toronto, Ontario. Ik heb ook voortgezette studies gevolgd aan de Harvard Universiteit, de Universiteit van Heidelberg, Duitsland, en de Universiteit van Pennsylvania. Aan de Universiteit van Heidelberg was ik van 1966-67 lid van het Fulbright genootschap voor Filosofie en Oude Oosterse Religies. Aan de Universiteit van Pennsylvania was ik van 1968-69 lid van het National Defense Foreign Language (vreemde talen), sectie VI, Semitische talen.

Sinds 1962 heb ik een intensieve studie gemaakt van religieuze sektarische bewegingen van vroeger en nu. Een deel van mijn doctorale studie was speciaal gewijd aan de opkomst van nieuwe religieuze bewegingen na de tweede wereldoorlog in de Verenigde Staten en daarbuiten. Daarbij stelde ik ook een onderzoek in naar de geloofsovertuigingen van en het levenspatroon binnen deze nieuwe religies en het religieus taalgebruik, naar gezag, motivatie en oprechtheid, alsmede hun materiële status. Aan de Washington Universiteit

geef ik regelmatig een cursus getiteld The North American Religious Experience, waarbij ook aandacht wordt geschonken aan nieuwe religieuze bewegingen. Naast mijn wetenschappelijke interesse voor religies heb ik een langdurige persoonlijke ervaring met het religieuze leven. Van 1958 tot 1964 was ik lid van de Orde van de Minderbroeders, algemeen bekend als de Franciscanen. Tijdens deze periode stond mijn leven in het teken van de gelofte van armoede, kuisheid en gehoorzaamheid, zodat ik veel aspecten van de religieuze levenswijze uit eigen ervaring heb leren kennen.

Voorafgaand aan mijn huidige positie, doceerde ik aan het Maryville College, St. Louis, Missouri, 1980–81; aan de St. Louis Universiteit in St. Louis in Missouri, alwaar ik van 1977 tot 1979 directeur was voor het Afstudeerprogramma in Religie en Vorming; de Universiteit van Toronto in Ontario, waar ik van 1976-1977 doceerde in Vergelijkende Religies; St. John's College in Santa Fé, New Mexico, waar ik van 1970-1975 docent was in het Grote Boeken Programma; LaSalle College in Philadelphia in Pennsylvania, waar ik van 1969-1973 lezingen gaf over Bijbelstudie en de Antropologie van Religie (in de zomer); Boston College in Chestnut Hill te Massachusetts waar ik van 1967-1968 lezingen gaf over Bijbelstudies; en Newton College van het Sacred Heart in Newton te Massachusetts, waar ik lezingen gaf over Bijbelstudie.

Ik ben lid van de Amerikaanse Academy of Religion en heb een goede reputatie. Ik ben praktiserend rooms-katholiek en lid van All Saints Church in University City, Missouri.

Sinds 1968 heb ik lezingen gehouden en geschreven over verschillende nieuwe religieuze bewegingen die in de 19e en 20e eeuw in Noord-Amerika en elders zijn ontstaan. Tijdens mijn lezingen, Anthropology of Religion (antropologische religie) (LaSalle College), Comparative Religion (vergelijkende religie) (Universiteit van Toronto), The American Religious Experience (de Amerikaanse religieuze beleving) (Universiteit van St. Louis), en The North American Religious Experience (De Noord-Amerikaanse religieuze beleving) (Washington Universiteit), heb ik mij bezig gehouden met religieuze verschijnselen als de great awakening, de shakers, de mormonen, de zevendedag adventisten, de jehova's getuigen, new harmony, oneida, brook farm, de verenigingskerk, Scientology, hare krishna en anderen. Ik heb een aantal artikelen gepubliceerd en ben eindredacteur geweest van boeken over nieuwe religies. Ik geef geen oordeel over bestaande religieuze groeperingen, tenzij ik een dergelijke groepering langere tijd uit eigen ervaring heb leren kennen. Ik heb verklaringen afgelegd over uiteenlopende aspecten van nieuwe religies voor het Amerikaanse Congres, de wetgevende macht van Ohio, New York, Illinois en Kansas. Ik heb lezingen over het onderwerp nieuwe religies gegeven aan opleidingsinstituten, universiteiten en congressen in de Verenigde Staten, Japan, China en in Europa.

Vanaf 1976 heb ik een grondige studie gemaakt van de Scientology Kerk. Ik heb in voldoende mate kennis genomen van de uitgebreide reeks publicaties van Scientology (haar geschriften) om inzicht te krijgen in de hierin verwoorde opvattingen. Ik heb Scientology kerken bezocht in Toronto; St. Louis; Portland, Oregon; Clearwater, Florida; Los Angeles en Parijs, waar ik mijzelf vertrouwd heb gemaakt met de dagelijkse gang van zaken binnen de kerk. Ik heb ook een groot aantal leden van de Scientology Kerk geïnterviewd. Bovendien ben ik op de hoogte van de inhoud van de meeste publicaties over Scientology, variërend van objectieve wetenschappelijke verhandelingen tot journalistieke berichtgeving, zowel in positieve als negatieve zin.

Als wetenschapper in vergelijkende religies ga ik uit van de stelling, dat drie eigenschappen of kenmerken, die in alle godsdiensten ter wereld voorkomen, bepalend zijn voor de vaststelling of een beweging of groepering als religie of als kerk kan worden aangemerkt. Deze drie kenmerken wil ik als volgt definiëren:

- (a) Ten eerste moet een religie uit een stelsel van geloofsovertuigingen of -beginselen bestaan die de gelovigen verbinden met de ultieme zin van het leven (God, het Opperwezen, het Innerlijke Licht, het Oneindige, enz.).
- (b) Ten tweede moet het stelsel van geloofsovertuigingen leiden tot religieuze praktijken die kunnen worden onderverdeeld in (1) gedragsnormen (positieve geboden en negatieve verboden of taboes) en (2) rituelen, ceremonies, handelingen en andere vieringen (sacramenten, wijding, wijding als geestelijke, preken, gebeden, begrafenissen, huwelijken, meditatie, reiniging, studie van de geschriften, zegeningen, enz.).
- (c) Ten derde moet het stelsel van geloofsovertuigingen en gebruiken een groep gelovigen samenbrengen om zo een herkenbare *gemeenschap* te vormen met een hiërarchische of congregationalistische bestuursvorm, die zich kenmerkt door een spirituele levenswijze die in harmonie is met de ultieme zin van het leven zoals die door de aanhangers wordt ervaren.

Niet bij alle religies wegen deze kenmerken even zwaar maar ze zijn wel bij alle religies op dezelfde manier of in zekere mate aantoonbaar aanwezig.

Op basis van deze drie kenmerken en op basis van mijn onderzoek naar de Scientology Kerk, kan ik zonder aarzeling verklaren dat de Scientology Kerk een bonafide religie is. Het bevat alle essentiële kenmerken van alle bekende religies in de wereld: (1) een goed gedefinieerd stelsel van geloofsovertuigingen, (2) dat uitmondt in religieuze gebruiken (positieve en negatieve

normen voor gedrag, religieuze ritens, ceremonies, handelingen en plechtigheden) en (3) een herkenbare, religieuze gemeenschap van gelovigen ondersteunt die zich onderscheidt van andere religieuze gemeenschappen.

II. STELSEL VAN GELOOFSOVERTUIGINGEN

Om het stelsel van geloofsovertuigingen van Scientology te kunnen beoordelen, kan de wetenschapper beschikken over een ruime hoeveelheid religieus materiaal. Verder moet de wetenschapper er rekening mee houden dat Scientology, net zoals elke andere religieuze traditie in de geschiedenis, een organische entiteit is die een ontwikkeling heeft doorgemaakt en deze nog steeds doormaakt. Hierbij kunnen de belangrijkste geschriften van L. Ron Hubbard genoemd worden, zoals *Dianetics: De Leidraad voor het Menselijk Verstand*, *Scientology: De Grondbeginselen van het Denken*, *De Phoenix-lezingen*, alsmede de omvangrijke trainings- en managementhandboeken, maar deze vormen slechts het topje van de ijsberg van alle Scientology geschriften. Centraal staan echter de geschriften van L. Ron Hubbard, de enige bron van inspiratie voor alle Scientology leerstellingen die betrekking hebben op auditing en training.

Uit mijn gesprekken met scientologen en mijn bestudering van de Scientology geschriften is gebleken dat leden van de Kerk fundamentele beginselen onderschrijven, waarin zij belijden dat de mens in principe goed is, dat de geest kan worden gered en dat genezing van zowel lichamelijke als geestelijke kwalen voortkomt uit het spirituele wezen. Het credo van Scientology luidt als volgt:

Wij van deze Kerk geloven

Dat alle mensen, van welk ras, welke huidskleur of welk geloof dan ook, met gelijke rechten werden geschapen.

Dat alle mensen het onvervreembare recht hebben hun eigen religie in praktijk te brengen.

Dat alle mensen een onvervreemdbaar recht hebben op hun eigen leven.

Dat alle mensen een onvervreemdbaar recht hebben op geestelijke gezondheid.

Dat alle mensen een onvervreemdbaar recht hebben op hun eigen verdediging.

Dat alle mensen een onvervreemdbaar recht hebben om hun eigen organisaties, kerken en overheden te vormen, te kiezen, te helpen en te ondersteunen.

Dat alle mensen een onvervreemdbaar recht hebben vrij te denken, vrij te spreken, vrij hun eigen mening op papier te zetten en tegen de mening van anderen in te gaan of erover te spreken of te schrijven.

Dat alle mensen een onvervreemdbaar recht hebben hun eigen soort te creëren.

Dat de zielen van mensen ook de rechten hebben van mensen.

Dat de studie van de geest en de genezing van mentaal veroorzaakte ziekten niet aan de religie mag worden onttrokken of op niet-religieuze gebieden mag worden gedoogd.

En dat geen instantie, minder dan God zelf, de macht heeft om deze rechten, openlijk of heimelijk, op te schorten of terzijde te schuiven.

En wij van deze Kerk geloven

Dat de Mens in wezen goed is.

Dat hij ernaar streeft om voort te bestaan.

Dat zijn voortbestaan afhangt van hemzelf en van zijn medemensen, en van het bereiken van broederschap met het universum.

En wij van deze Kerk geloven dat de wetten van God de Mens verbieden

Om zijn eigen soort te vernietigen.

Om de geestelijke gezondheid van een ander te vernietigen.

Om de ziel van een ander te vernietigen of tot slaaf te maken.

Om het voortbestaan van zijn kameraden of zijn groep te vernietigen of te verkleinen.

En wij van deze Kerk geloven

Dat de geest kan worden gered.

En dat de geest, als een opzichzelfstaande entiteit, het lichaam kan redden of genezen.

Dit credo komt voort uit de Scientology leer over de Acht Drijfveren en is hierop een aanvulling. Een “drijfveer” is een drang, impuls of neiging om te overleven op de niveaus van zelf, seks (waaronder het gezinsleven), groepen, de hele mensheid, alle levende dingen, het complete fysisch universum, het spirituele wezen en tenslotte de Oneindigheid of God. In tegenstelling tot bepaalde populaire voorstellingen van Scientology heeft de Kerk altijd vastgehouden aan het geloof in de spirituele dimensie en met name in een Opperwezen.

In de eerste uitgaven van *Scientology: De Grondbeginselen van het Denken*, staat uitdrukkelijk: “De Achtste Drijfveer is de drang tot bestaan als Oneindigheid. Deze wordt ook wel gezien als het Opperwezen.” (*Scientology: De Grondbeginselen van het Denken*. Los Angeles: The Church of Scientology of California, 1956, pagina 38.) Van de gemiddelde gelovige van Scientology wordt verwacht dat hij of zij zich zo volledig mogelijk ontwikkelt op alle acht drijfveren en zo een begrip van het Opperwezen ontwikkelt, of zoals scientologen liever zeggen, Oneindigheid.

Scientologen definiëren de geestelijke essentie van het menselijk bestaan als de “thetan”, die moet worden gezien als een gelijkwaardige tegenhanger van het traditionele begrip ziel. Zij geloven dat deze thetan onsterfelijk is en in vorige levens verschillende lichamen heeft gehad. De Scientology leer over vorige levens heeft veel gemeen met de boeddhistische leer van *samsara*, ofwel zielsverhuizing. Er wordt verder ingegaan op de ziel in de volgende paragraaf. III (a).

Het Credo van Scientology kan worden vergeleken met de klassieke christelijke geloofsbelijdenis van Nicea (325 n.Chr.), de lutherse belijdenis van Augsburg (1530 n.Chr.) en de presbyteriaanse belijdenis van Westminster (1646 n.Chr.). Dit omdat dit credo, evenals deze oudere credo's, de hoogste waarden van het leven voor de gelovige precies omschrijven, voorschriften geven voor gedrag en erediensten houden in overeenstemming met het credo en die daardoor een groep aanhangers vormt die dit credo onderschrijft. Evenals de klassieke credo's geeft het credo van de Scientology Kerk betekenis aan bovenzinnelijke werkelijkheden: de ziel, geestelijk afwijkend gedrag ofwel zonde, genezing door middel van de geest, de vrijheid van de gelovige en spirituele gelijkheid van iedereen.

Overeenkomstig hun credo maken de scientologen onderscheid tussen het “reactieve” of passieve (onbewuste) verstand en het “analytische” of actieve verstand. In het reactieve verstand worden wat aanhangers “engrammen” noemen, opgeslagen. Engrammen zijn geestelijke sporen van pijn, verwonding of schok. Er wordt aangenomen dat het reactieve verstand engrammen bevat die teruggaan tot het embryonale stadium en nog verder terug, zelfs tot in eerdere levens. Deze theologische betekenis van “engrammen” lijkt sterk op de boeddhistische leerstelling van de “kluwen van verwarring” die overblijft van eerdere reïncarnaties en die een belemmering vormt voor het bereiken van de staat van verlichting. Scientologen geloven dat, zolang iemand niet van deze engrammen is bevrijd, zijn vermogen om te overleven op de acht drijfveren, zijn geluk, verstandelijk vermogen en geestelijk welzijn ernstig geschaad worden. Deze overtuiging of spirituele kennis motiveert aanhangers om de vele niveaus van auditing en training, die de kern vormen van de religieuze gebruiken van Scientology, te doorlopen. Op auditing en training zal ik in sectie III nader ingaan. Iemand die met het auditing/training proces begint, wordt een preclear genoemd, en iemand die geen engrammen meer heeft noemt men een Clear.

Het verschil tussen deze twee begrippen is vergelijkbaar met het onderscheid dat de christen maakt tussen zonde en genade en de boeddhist tussen onverlicht (Sanskrit: avidya) en verlicht (bodhi).

Scientologen bedoelen met “Clearing” niet alleen maar het persoonlijk welbevinden. Ze geloven dat auditing en training een positief effect hebben op iemands gezin, de groep waarvan hij/zij deel uitmaakt, haar/zijn omgeving en invloedssfeer. Met andere woorden, het positieve effect manifesteert zich op alle acht niveaus van de “drijfveren”. Scientologen geloven ook dat ze verantwoordelijkheid moeten nemen om de wereld waarin ze leven te verbeteren en dat ze anderen moeten helpen de staat van Clear te bereiken. Ze geloven dat wanneer genoeg mensen de staat van Clear hebben bereikt, het hoofddoel van Scientology, zoals door L. Ron Hubbard verwoord, bereikt zal worden: “Een beschaving zonder krankzinnigheid, zonder criminelen en zonder oorlog, waar het capabele mensen gegund is succes te hebben en waar het eerlijke mensen gegund is rechten te hebben, en waar de mens vrij is om zich tot hogere niveaus te verheffen”. (L. Ron Hubbard, *Scientology 0-8: Het Boek met de Basiskennis*, pagina 3.) In deze zoektocht om de condities te verwijderen die tot wantrouwen, oorlog en zelfvernietiging leiden, verschilt Scientology niet van al die andere missie- of evangelische religies, te weten het boeddhisme, het jodendom, het christendom en de islam.

Het doel van Scientology, “het Clear maken van de planeet”, bestaat uit drie onderdelen die een nieuwe beschaving tot stand brengen. Daarmee wordt aangetoond dat de geloofsleer van de Kerk geheel in overeenstemming is met de grote historische religies van toen en nu. Deze drie aspecten zijn (a) het missionaire karakter, (b) de alomvattendheid en (c) de ultieme betrokkenheid en toewijding.

(a) Ten eerste: de religieuze zoektocht van Scientology wordt gezien als een heilige roeping, gericht aan en beschikbaar voor iedereen. Zo werd aan Bijbelse profeten, als Amos, Jesaja en Jeremia geopenbaard, dat zij uitverkoren waren aan alle volkeren, waar dan ook, de boodschap van vrede, gerechtigheid en liefde te verkondigen. Zo voelden ook de boeddhistische missionarissen vanaf de tweede eeuw v.Chr. zich geroepen om de boodschap van Boeddha door het hele Verre Oosten te verspreiden, waaronder China, Indo-China, Indonesië, Korea en Japan. Tegenwoordig verkondigen Japanse boeddhistische missionarissen hun boodschap in Europa en Amerika. Zo vond ook Jezus van Nazareth dat zijn boodschap overal moest worden gehoord en zond daarom zijn discipelen naar alle volkeren. Het zendingsaspect van de islam is zo sterk dat deze tegenwoordig de sterkst groeiende historische religie ter wereld is, vooral in Afrika en Oost-Azië. Gezien de toewijding waarmee Scientology te werk gaat om de planeet “Clear” te maken, teneinde een nieuwe beschaving tot stand te brengen, komen haar missionaire inspanningen geheel overeen met het patroon van de grote historische religies.

(b) Ten tweede: Scientology ziet haar opdracht als wereldomvattend. Bijgevolg heeft zij open missiecentra in alle delen van de wereld opgezet, om auditing en training algemeen beschikbaar te maken. De duidelijkste historische parallel met de traditionele historische religie is de opdracht van Jezus aan zijn discipelen: “Ga heen en verkondig de boodschap aan alle volkeren, en doop hen in de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest” (Mattheüs 28:19). In de achtste eeuw v.Chr. werd de joodse profeet Amos uitverkoren om Gods woord niet alleen te verkondigen in Judea en Israël, maar ook uit te dragen naar Damascus, Gaza, Ashkelon, Tyrus, Sidon en Edom, allemaal “heidense” Kanaänitische stadstaten die Israëls geloof in de God der Vaders niet deelden (Amos, hoofdstuk 1 en 2). Tegenwoordig bouwen moslims op grote schaal moskeeën in steden als Londen, Los Angeles, Toronto en zelfs Seoul, omdat zij geloven in de universele waarde van het Woord van de profeet Mohammed. Evenzo brengen boeddhistische en vedanta-hindoeïstische geestelijke leiders hun heilige leer en levensopvattingen naar ons, omdat zij ervan overtuigd zijn dat hun leer universeel toepasbaar is. En ook in dit opzicht volgt Scientology het patroon van de historische religies, door de wereldwijde verspreiding van haar auditings- en trainingstechnieken, waarvan de Scientology missionarissen geloven dat de hele mensheid er baat bij zal hebben.

(c) Ten derde is het vastberaden doel van Scientology voldoende mensen te helpen de staat van “Clear” te bereiken om zo de achteruitgang van de beschaving een halt toe te roepen. Dit doel wordt gekenmerkt door ultieme betrokkenheid en toewijding. De kern van elk van de grote religies bestaat uit het onderwijzen in de leer die haar volgelingen een sterke motivatie verschaft om haar religieuze missie wereldwijd met gedrevenheid en uiterste inspanning uit te voeren.

Voor de boeddhist wordt de kerngedachte samengevat in het godsdienstige begrip “bevrijding” (*moksa*) van de verstrikkende banden van aardse verlangens en de schenking van gelukzaligheid in onzelfzuchtige gedachten (*nirwana*). Het boeddhistische geschrift *The Dhammapada* laat Boeddha zeggen: “Alle dakspanten [van mijn oude huis] zijn gebroken, de nokbalk is versplinterd; mijn gedachten zijn gezuiverd van waandenkbeelden; het verlangen is uitgeroeid en overwonnen” (par. 154). Het ultieme karakter van dit ontwaken is altijd de motivatie geweest van elke boeddhistische monnik en missionaris, en is dit nog steeds.

Zoals al eerder opgemerkt, lijkt het geloof in eerdere levens bij Scientology sterk op de boeddhistische voorstelling van *samsara*; evenzeer vertoont het Scientology begrip “Clearing” vergaande overeenkomsten met het boeddhistische geloof in *moksa*. Zoals boeddhistische missionarissen in het verleden het bewustzijn van de mens wilden “bevrijden” van aardse verlangens, zo streeft de Scientology missionaris ernaar iedereen in de gelegenheid te stellen, de staat van “Clear” te bereiken, te worden verlost van engrammen die het algemeen overleven, de vrede en het welzijn in de weg staan.

Zen-boeddhisten in Japan streven naar *satori*, of “plotselinge verlichting” voor de hele mensheid, en de kracht van dit geloof heeft ze doen besluiten in Amerika en Europa kloosters te stichten. Het moslim geloof in de hoogste waarheid van de profeet Mohammed zoals die verwoord wordt in de belangrijke shahada: “Er is geen God buiten Allah, en Mohammed is zijn profeet”. Dit geeft de missionarissen van de islam de innerlijke kracht om wereldwijd te proberen mensen te bekeren. In de Bijbelse traditie was en is de overtuigende kerngedachte van het geloof – namelijk een rotsvast vertrouwen dat God de mens zal verlossen en de hele mensheid zal redden – de aanleiding voor missie- en zendingsactiviteiten. Zo zag de Bijbelse profeet Jesaja in Gods verlossing van alle volkeren de schepping van een hemels Jeruzalem op aarde, waar de hele mensheid de enige, ware God zou eren (Jesaja 66:22-23).

In het Nieuwe Testament wordt de verlossing zoals God die aan Jezus Christus heeft overgebracht door de apostel Paulus niet alleen gezien als de verlossing van de christenen of zelfs van de hele mensheid, maar als een belofte van universele bevrijding, herstel en een nieuwe schepping van de kosmos zelf (Romeinen 8:19-23). Vanuit dit gezichtspunt komt het Scientology geloof in haar missie de “planeet Clear te maken” om een nieuwe beschaving tot stand te brengen, in wezen overeen met de ultieme overtuigingen die de beweegredenen en het geloof van ’s werelds grootste historische religies kenmerken.

III. RELIGIEUZE GEBRUIKEN

Wat betreft religieuze gebruiken kent Scientology de typische ceremoniële religieuze uitingen die we ook vinden bij de andere wereldreligies, namelijk de inwijding of doop (in Scientology met “naamgeving” aangeduid), huwelijksplechtigheden, begrafenisplechtigheden, enz. Een van de belangrijkste religieuze gebruiken, uniek voor Scientology is echter *auditing*, die kan worden vergeleken met de oplopende niveaus van meditatie en bezinning bij rooms-katholieken, boeddhisten en vedantistische hindoes. Met auditing samen gaat Scientology *training*, waar ik hierna dieper op in zal gaan paragraaf III (b).

(a) Auditing is een religieus instructief proces, waarin spirituele begeleiders (getrainde Scientology geestelijken) aanhangers door de verschillende niveaus van spirituele verlichting leiden. Scientologen geloven dat ze, met het doorlopen van deze stapsgewijze processen, helpen de ziel, of de “thetan”, te bevrijden van kwelling en pijn, ofwel van “engrammen”. De verschillende stadia van auditing worden “graden” of “niveaus” genoemd, en deze worden aangegeven op de Scientology “Classificatie-, Gradatie- en Bewustzijnskaart”. Deze kaart geeft een metaforische voorstelling van de te overbruggen afstand tussen de lagere en de hogere niveaus van spiritueel bestaan.

Scientologen noemen de kaart “De Brug naar Totale Vrijheid”, of gewoon “De Brug”. De Brug beschrijft nauwkeurig het spirituele continuüm, beginnend bij het negatieve “niet-bestaan”, via de middenniveaus “communicatie”, “verlichting”, “bekwaamheid”, naar “Clearing”, “de bron” en uiteindelijk naar “controle over alle acht drijfveren”. Het merendeel van de religieuze gebruiken van Scientology is gewijd aan auditing- en trainingscursussen om tot verlichting te komen, en training van *auditors*, die de geestelijke counselors van de Kerk zijn. Deze oplopende stadia vertonen een opmerkelijke gelijkenis met de stadia en niveaus van religieuze en geestelijke verlichting in de bekende christelijke verhandelingen, *De weg die de Geest naar God voert* van de middeleeuwse franciscaanse theoloog St. Bonaventura, en de *Geestelijke oefeningen* van de St. Ignatius van Loyola, grondlegger van de jezuïeten. Het spirituele doel van auditing is, eerst “Clear” worden van schadelijke “engrammen” en daarna volledig “Opererende Thetan” (OT) te worden, zodat men “oorzakelijk” is over “leven, denken, materie, energie, ruimte en tijd”. Hoewel scientologen bij lichamelijke kwalen het raadplegen van een arts niet afwijzen, zijn zij sterk gekant tegen het gebruik van psychotrope middelen die, naar hun overtuiging, de geestelijke en spirituele genezing van de ziel belemmeren in plaats van ondersteunen.

(b) De andere van de meest essentiële religieuze gebruiken van Scientology is *training*, die een intensieve bestudering inhoudt van de geschriften van de Kerk. Hoewel de opleiding van individuele auditors, die bekwaam zijn om de leden in het auditingproces te begeleiden, een belangrijk onderdeel van de training is, heeft auditortraining ook een net zo belangrijke individuele spirituele component. Zoals hieronder nader wordt uiteengezet, is dit spirituele aspect in overeenstemming met de nadruk die bij Scientology en oosterse religies wordt gelegd op meditatieve en instructieve erediensten in plaats van het vieren van een eredienst zoals bij de meeste westerse religies voorkomt. Volgens de Scientology beginselen is de helft van de spirituele vooruitgang die leden boeken bij het afleggen van hun weg over de Brug, te danken aan training.

IV. KERKGEMEENSCHAP

Net als iedere mij bekende religie kent Scientology een gemeenschapsleven en een kerkelijke organisatiestructuur, die beide dienen om de geloofsleer in stand te houden en uit te dragen en om de religieuze gebruiken intact te houden. In kerkelijk opzicht is de Scientology Kerk eerder hiërarchisch dan congregationalistisch georganiseerd. Bij congregationalistisch bestuurde kerken ligt het gezag in handen van plaatselijk gekozen kerkelijke ambtsdragers, die besluiten nemen over het herformuleren van geloofsopvattingen (leerstellingen) en religieuze gebruiken, alsmede over het te voeren kerkelijk beleid. De meeste protestantse kerkgenootschappen in de Verenigde Staten hebben een congregationalistische bestuursvorm. Zij oefenen zogezegd gezag uit van

beneden naar boven. Hiërarchisch gestructureerde religies, daarentegen, oefenen gezag uit door middel van benoeming en overdracht van autoriteit van boven naar beneden, ofwel door van een centraal staand religieus symbool als de Opperste Priester (paus) bij het rooms-katholicisme en de Dalai Lama bij het Tibetaanse boeddhisme, of vanuit een centraal uitvoerend orgaan zoals de synode van bisschoppen of een raad van ouderlingen. Mijn onderzoek van de Scientology Kerk heeft uitgewezen dat hier de klassieke hiërarchische bestuursvorm wordt toegepast.

Ik geef hierbij een kort overzicht van de organisatie van de Scientology Kerk. L. Ron Hubbard, die in 1986 overleed, was en blijft de exclusieve bron van de religieuze leer en technologie van Scientology, met inbegrip van de hoogste OT-niveaus. De hoogste kerkelijke macht bij de Scientology Kerk ligt bij de Church of Scientology International (CSI) en het Religious Technology Center (RTC). CSI is de moederkerk, die vooral het bekendmaken van de Scientology leer over de wereld als taak heeft. De allerbelangrijkste functie van RTC is het in stand houden, verkondigen en beschermen van de zuiverheid van de Scientology technologie en ervoor te zorgen dat deze op gepaste en ethische wijze worden toegepast, overeenkomstig de dogma's van het geloof. De functies van RTC lijken sterk op die van de Congregatie voor de Geloofsleer bij de rooms-katholieke kerk.

Scientology Missions International (SMI) fungeert als moederkerk voor de missies overal ter wereld. Deze organisatiestructuur lijkt erg op die van de First Church of Christian Science in Boston, die ook fungeert als de moederkerk voor alle andere christian science kerken. Voor alle disputen over de geloofsleer is RTC bij Scientology de hoogste en beslissende beroepsinstantie, zoals het Vaticaan en zijn congregaties de beslissende beroepsinstanties zijn bij de rooms-katholieke kerk.

De Sea Organization mag hier niet onvermeld blijven. Deze bestaat uit leden van de Scientology Kerk die de gelofte van dienstbaarheid afleggen voor een periode “van een miljard jaar”, daarmee hun verbintenis onderstrepend dat zij de Kerk zullen dienen in dit leven en in talloze levens hierna. De Sea Org is voor Scientology geworden wat de jezuiten zijn voor het rooms-katholicisme. Bijna alle leiders van de Kerk zijn uit de rangen van de Sea Org voortgekomen.

Scientology beschrijft zichzelf soms als een “toegepaste religieuze filosofie”. Sommigen hebben deze uitdrukking gebruikt voor hun stelling dat Scientology geen religie is. Zoals eerder al opgemerkt, tonen mijn onderzoek naar de leer van de Kerk en gesprekken met leden echter aan, dat Scientology alle kenmerken bezit die sinds de vroegste geschiedenis bij alle religies ter wereld gemeengoed zijn: een solide stelsel van geloofsleer, doorlopende religieuze gebruiken en een hiërarchisch kerkelijk bestuurssysteem. Bovendien kan het woord “filosofie” verschillende betekenissen hebben en is dan ook in het geheel niet onverenigbaar met het woord “religie”.

Letterlijk betekent het woord filosofie “wijsbegeerte” en elke religie die de mens kent, predikt een vorm van “wijsheid” of inzicht in de opperste waarheid. In mijn gesprekken met scientologen kwam naar voren dat de aanhangers het woord “filosofie” meer beschouwen als de ultieme zin van het leven en het universum in de religieuze betekenis van het woord. De “filosofie” van Scientology heeft betrekking op het geloof dat de ziel onsterfelijk is en een eeuwige bestemming heeft. Door gebruik te maken van filosofische concepten en de nadruk te leggen op de toepassing van haar leer verschilt Scientology zeker niet van andere religies die ik ken. Religie en filosofie sluiten nauw op elkaar aan. St. Thomas van Aquino, de grootste theoloog in de geschiedenis van het rooms-katholicisme, haalt in zijn grote werk *Summa Theologica* talloze filosofische ideeën, uitdrukkingen en denkbeelden aan, die zijn ontleend aan de Griekse filosoof Aristoteles en dringt aan op de morele toepassing van deze “filosofische” begrippen. Toch zal niemand de *Summa* beschouwen als iets anders dan een religieuze beschouwing van de hoogste orde. De uitdrukking “een religieuze toegepaste filosofie” doet op geen enkele manier af aan het feit dat Scientology een bonafide religieus geloof is in de volledige betekenis van het woord.

Westerse religies – vooral het jodendom, het christendom en de islam – zijn traditioneel exclusief van aard. Elk geloof beweert het enige ware geloof te zijn, op grond van zijn eigen unieke religieuze regels, zijn eigen verlosser, profeet, weg naar zaligmaking, of interpretatie van de ultieme zin van het leven en de waarheid. Deze aanspraak op exclusiviteit kennen over het geheel genomen de oosterse godsdiensten als het hindoeïsme, het boeddhisme, het confucianisme, het shintoïsme en het taoïsme niet. In de oosterse opvatting kan één en dezelfde persoon worden geboren als shintoïst, trouwen volgens een dubbele huwelijksceremonie met shinto en christelijke rituelen, en uiteindelijk worden begraven met een boeddhistische plechtigheid, zonder de “keuze” te hoeven maken welke religie de “juiste” is. Zelfs het westerse christendom verliest tegenwoordig iets van zijn exclusieve karakter, gezien het feit dat verschillende kerkgenootschappen zich serieus bezighouden met oecumenische dialoog en eredienst. Een dergelijke pluriconfessionaaliteit komt voor godsdienstwetenschappers die de huidige stromingen uit de eerste hand bestuderen zeker niet als een verrassing en is voor hen volkomen begrijpelijk. Hoewel Scientology sterke punten van overeenkomst vertoont met zowel de hindoeïstische als de boeddhistische tradities, is ze niet geheel non-exclusief, noch, wat dat betreft, uitsluitend exclusief. Scientology eist niet van haar leden dat zij afstand nemen van hun bestaande religieuze overtuigingen of het lidmaatschap van andere kerken of religieuze ordes opzeggen. Dit is geheel overeenkomstig de pluriconfessionele tendensen van deze tijd. Desalniettemin is het in de praktijk zo, dat scientologen zich volledig wijden aan de Scientology religie en elke ander religie uitsluiten. Hoe dan ook, het openstaan voor mensen met een andere religieuze achtergrond doet op geen enkele wijze af aan de specifieke religieuze identiteit van Scientology.

V. SCIENTOLOGY EREDIENST

Er bestaat geen kort en bondige definitie van eredienst die neutraal gezien voor alle vormen van religie geldt. Aan het einde van paragraaf II hierboven heb ik over de kenmerken van religie gezegd, dat in iedere religie alle drie de kenmerken (een stelsel van geloofsovertuigingen, religieuze gebruiken en een religieuze gemeenschap) in bepaalde mate aanwezig zijn, maar dat ze bij geen enkele religie exact hetzelfde zijn. Het zijn deze variaties die religie uniek maken. In de rooms-katholieke, de oosters-orthodoxe en de anglicaanse kerk wordt sterk de nadruk gelegd op uitgebreide rituelen, zoals liturgische gewaden, processies, kaarsen, kerkelijke gezangen, iconen, heilig water, wierook, enzovoort. Anderzijds worden met name bij veel strenge protestantse geloofsrichtingen, zoals de Broeders, dergelijke ceremoniële gebruiken als enigszins bijgelovig of zelfs als absoluut idolaat beschouwd. Bij de afsplitsingen van het christendom is de eredienst gereduceerd tot de prediking van het Woord, eventueel een paar kerkelijke gezangen en een gebed. Bij de Religious Society of Friends, algemeen bekend als de quakers, bevat de eredienst helemaal geen uiterlijkheden, maar blijft deze beperkt tot een samenkomst in stilte, tijdens welke de leden al dan niet een kort inspirerend woord delen. Zo bestaat ook de belangrijkste handeling van eredienst in boeddhistische kloosters uit meditatie in volkomen stilte gedurende lange perioden, niet gericht op eerbetoon aan een Opperste Godheid, maar op de opheffing van het Zelf en de bevrijding van obstakels in het bestaan.

Omdat het onmogelijk is om enige geheel nauwkeurige en onveranderlijke definitie te geven van een eredienst, is het onontkoombaar om bij vergelijkend onderzoek een enigszins flexibel begrip te hanteren. De meeste woordenboeken lossen dit probleem op door verschillende definities te geven van het begrip eredienst. Ten eerste kan eredienst bepaalde voorstellingen van “riten” en “ceremonies” inhouden. In de ogen van sommige godsdienstwetenschappers zijn riten en rituelen transformatief van aard. Bij de christelijke doopplechtigheid wordt bijvoorbeeld een dopeling getransformeerd van één staat (zonde) naar een andere (genade). In vroegere samenlevingen transformeren jongeren tijdens overgangsrituelen van kind naar volwassene. Het auditingproces bij Scientology, het overgaan van de staat van “preclear” naar “Clear”, kan in die zin worden gezien als een overgangsproces. Anderzijds kunnen ceremonies ook als bevestigend worden beschouwd: dat wil zeggen, dat ze dienen ter bevestiging of bekrachtiging van de status quo. Uiteenlopende vormen van sabbat- en zondagsviering zijn vaak ceremonies in deze zin. Ceremonies bevestigen de gemeenschap van gelovigen in haar status van vererende groepering en in haar identiteit als geloofsgezindte. Vaak, maar niet per se altijd, gaan de paraferalia van de riten en ceremoniën, zoals gewaden, vergezeld van uitvoerige dansen, muziek, gewijde besprenkelingen en zuivering, het offeren van dieren of voedsel, gebaren zoals zegeningen, enz.

Ten tweede wordt door godsdienstwetenschappers algemeen erkend dat ritën en ceremonies niet de alfa en omega van de hele eredienst kunnen zijn. De meeste definities omvatten dan ook verdere begrippen, zoals “gebruiken”, “handelingen” en “voorschriften”. Het is niet voor niets dat deze begrippen in verschillende gebruikelijke omschrijvingen worden toegevoegd. Wat de een beschouwt als eredienst kan voor de ander bijgeloof zijn. En wat voor de ene gelovige geen enkele betekenis heeft – zoals bijvoorbeeld het slaan van een kruis voor een protestant – kan voor een andere een daad van toewijding betekenen. Daarom kunnen wetenschappers religieuze handelingen slechts beoordelen binnen het kader van de specifieke religie als geheel, dat wil zeggen, met betrekking tot de uiteindelijke doeleinden en intenties van de gelovigen. De wetenschapper hoeft niet te geloven wat de gelovige gelooft, maar als hij of zij een serieuze poging wil doen om religieuze verschijnselen te begrijpen, dan moet hij proberen het geloof enigszins te ervaren zoals de gelovige dit doet. Alleen vanuit deze benaderingswijze kan de wetenschapper vaststellen welke handelingen, gebruiken en voorschriften in een bepaalde religieuze gemeenschap de eredienst vormen.

Onder de bredere noemer van religieuze eredienst (handelingen, gebruiken, voorschriften) kunnen we ook onderwerpen meewegen als de bestudering van heilige teksten, het onderwijzen van anderen in de studie en het voordragen van deze teksten, en verschillende vormen van religieuze instructie. Sommige religies voeren zelfs dit soort handelingen overvloedig uit met gewijde ceremonies. In Japanse zen-kloosters heb ik novicen gezien die op ceremoniële wijze met exemplaren van de Lotus soetra rondgaan en de inhoud daarvan door middel van ritueel gezang in hun geheugen opnemen. De bestudering van de Talmoed in joodse yeshiva's heeft een vergelijkbaar ritueel karakter.

In de vele varianten van religieuze eredienst kan de wetenschapper twee elementaire richtingen onderscheiden: de ene is meer gericht op viering en ritueel; de andere meer op onderricht en meditatie.

Bij aanhangers van de belangrijkste westerse religies, te weten het jodendom, het christendom en de islam, kan natuurlijk de vraag rijzen, of auditing en training wel als vormen van eredienst kunnen worden aangemerkt. Bij deze religies is de eredienst voornamelijk, maar niet uitsluitend, gericht op openbare vieringen, feestdagen, preken, kerkelijk gezang, sabbat of zondagsviering, en uiteenlopende vormen van gebed. Hoewel deze vorm van eredienst ook in ruime mate binnen de oosterse godsdiensten kan worden gevonden, hebben veel uitingen van oosterse vroomheid een fundamentele ondertoon waarin meer de nadruk wordt gelegd op meditatie en onderricht. Zoals al eerder is opgemerkt, ligt bij het vedanta-hindoeïsme en het zen-boeddhisme het zwaartepunt van de eredienst niet op viering, maar op meditatie en de bestudering van de *soetra's*, spirituele leerboeken. Bij het zen-boeddhisme gaat deze spirituele studie meestal gepaard met meditatie over *koans* – korte, bondige en vaak tegenstrijdige uitspraken – die de gelovige helpt bij de ontleding van het gewone bewustzijn, zodat hij of zij kan komen tot de staat van *satori*, plotselinge verlichting.

Ofschoon de ontdekking en codificatie van de auditingtechnieken uitsluitend moet worden toegeschreven aan L. Ron Hubbard, hebben de Scientology Kerk en Hubbard zelf altijd erkend dat Scientology overeenkomsten vertoont met bepaalde aspecten van het hindoeïsme en vooral het boeddhisme. Scientology deelt met deze beide religieuze tradities het gemeenschappelijk geloof dat het basisproces van verlossing de overgang is van onwetendheid naar verlichting, van verwarring naar vrijheid, en van verbijstering en ontsteltenis naar helderheid en licht. Een aantal jaren geleden heb ik een artikel gepubliceerd over het verband tussen Scientology en het boeddhisme: Frank K. Flinn, "Scientology as 'Technological Buddhism'" [Scientology als een technologische vorm van boeddhisme], in het door Joseph H. Fichter geredigeerde *Alternatives to American Mainline Churches* [Alternatieven voor de grote Amerikaanse kerken], New York: Paragon House, 1983, pag.'s 89 t/m 110. Net als in deze oosterse tradities ziet Scientology de eredienst niet zozeer als viering en toewijding, maar meer als meditatie en onderricht, waarbij de nadruk ligt op bewustwording, verlichting, of – om de Scientology term te gebruiken – "Clearing".

Ik mag niet nalaten te vermelden, als een niet onbelangrijke opmerking terzijde, dat meditatieve en instructieve vormen van eredienst ook in het westen bekend zijn. De vrome orthodoxe jood ziet oprechte bestudering van de Thora of het Wetboek als een vorm, dan wel als *de* vorm van eredienst. Vandaar dat de orthodoxe joden de yeshiva's hebben opgericht, die zijn gewijd aan de heilige studie van de Thora en de Talmoed. Een yeshiva is niet zomaar een plaats van vorming, het is ook een plaats van eredienst. Evenzo hebben de moslims *kuttabs* en *madrassa's* in het leven geroepen voor de heilige studie van de Koran. En veel rooms-katholieke kloosterordes, vooral de cisterciënzer monniken en de trappisten, wijden het grootste deel van hun eredienst aan het in stilte bestuderen van en mediteren van gewijde teksten.

Over het geheel genomen worden meditatie, gewijde studie en onderricht in het westen echter minder gezien als vormen van eredienst dan in het oosten. In India is het voor mensen van oudere leeftijd gebruikelijk om al hun wereldse goederen te verkopen, naar een heilige plek te gaan, zoals naar Varanasi (Benares) aan de Ganges, en daar de rest van hun leven door te brengen, waarbij van tijd tot tijd *pooja's* worden uitgevoerd of rituele offers gebracht, maar de meeste tijd wordt doorgebracht met mediteren over bovenaardse zaken. Voor de gewone hindoe is deze meditatie de hoogste vorm van eredienst.

Afgezien van deze discussies is het overduidelijk dat Scientology beide typische vormen van ceremoniële eredienst en spiritueel leven heeft, namelijk auditing en training. Ter vergelijking en tegenstelling: de rooms-katholieke kerk beschouwt al haar zeven sacramenten als vormen van eredienst. Om die reden worden de sacramenten in principe uitsluitend in de kerk door gewijde geestelijken toegediend. Toediening buiten de kerk gebeurt alleen in bijzondere omstandigheden,

bijvoorbeeld wanneer iemand ziek is. Tot de zeven sacramenten behoren het dopen, het vormsel, de biecht, de eucharistieviering, de huwelijksplechtigheid, de priesterwijding, en het heilig oliesel voor zieken en stervenden. Maar het “sacrament der sacramenten” is voor de rooms-katholieken de eucharistieviering, gewoonlijk mis genoemd, waar de dood en wederopstanding van Jezus Christus worden gevierd en zijn aanwezigheid in de gemeenschap van gelovigen.

Zo heeft ook de Scientology Kerk, zogezegd, haar “sacramenten der sacramenten”, namelijk auditing en training. Het belangrijkste religieuze streven van alle scientologen is Clear worden en het bereiken van de staat van Opererende Thetan, die “leven, denken, materie, energie, ruimte en tijd” onder zijn controle heeft. De belangrijkste religieuze instrumenten om die staat te bereiken, is het geheel van niveaus en graden van auditing en training. Auditing en training hebben voor de scientoloog eenzelfde religieuze betekenis als de eucharistieviering voor de rooms-katholiek. Zoals de rooms-katholieken de zeven sacramenten beschouwen als de zeven belangrijkste instrumenten om de wereld te redden, zo zien ook scientologen auditing en training als de belangrijkste instrumenten voor de redding, die zij omschrijven als optimaal voortbestaan op alle drijfveren.

Als vergelijkend godsdienstwetenschapper zou ik de vraag “Waar hebben rooms-katholieken hun plaatsen van eredienst?” willen beantwoorden met “Natuurlijk daar, waar de aanhangers de zeven sacramenten krijgen toegediend”. Op de vraag “Waar hebben de scientologen hun plaatsen van eredienst” zou ik antwoorden “Natuurlijk daar, waar de leden auditing en training in de Scientology geschriften krijgen”. De werken van Hubbard over Dianetics en Scientology vormen de heilige geschriften voor de Scientology Kerk. De overgrote meerderheid van deze werken is gewijd aan wat scientologen *auditingtechnieken* noemen en het toepassen en leveren van auditing en training aan de leden. De absoluut overheersende nadruk die Hubbard in zijn werken op auditing en training heeft gelegd, zal iedere godsdienstwetenschapper ervan overtuigen dat auditing en training de belangrijkste religieuze gebruiken en de voornaamste vormen van eredienst zijn van de Scientology Kerk.

In mijn hoedanigheid van godsdienstwetenschapper kan ik zonder aarzeling verklaren, dat auditing en training de voornaamste vormen van eredienst zijn in de scientologische geloofsleer. Ten tweede, dat de plaatsen waar de aanhangers auditing en training ondergaan onmiskenbaar Scientology huizen van eredienst zijn.

FRANK K. FLINN
22 september 1994